

De voordelen van het EU-lidmaatschap zijn niet af te meten aan de hand van operationele nettosaldo's

BELANGRIJKSTE CONCLUSIES

Nationale operationele begrotingssaldo's houden geen rekening met alle economische en niet-monetaire voordelen die lidstaten ondervinden van hun EU-lidmaatschap. Op veel beleidsterreinen met grensoverschrijdende kenmerken en waarbij behoefte is aan kritieke massa, kan gemeenschappelijke actie op EU-niveau leiden tot betere resultaten dan gefragmenteerde nationale initiatieven.

Uit diverse studies blijkt dat de interne markt heeft geleid tot meer werkgelegenheid en groei. Het effect van de verdieping van de interne markt sinds 1990 wordt gekwantificeerd op 3,6 miljoen nieuwe banen. Daarnaast zou het bnp van de EU 8,7% lager zijn als er geen integratie van de markt had plaatsgevonden. De gemiddelde EU-burgerverdient 840 EUR per jaar meer dankzij de interne markt. Al profiteren alle EU-burgers van inkomensgroei dankzij de internemarkt, in absolute zin is dit effect het grootst voor West-Europeanen. Voor wat betreft het bnp zijn de baten en verliezen meer vergelijkbaar.

Behalve directe toename van het bnp, het inkomen en de werkgelegenheid produceert de EU een aantal minder kwantificeerbare maar aantoonbaar nog belangrijkere voordelen. Bij de interne markt – en dus ook bij de EU als geheel – gaat het niet enkel om handel. Er wordt ook regelgeving aangenomen ter bescherming van werknemers, consumenten en het milieu. De concentratie van luchtvervuilende stoffen is sinds 1990 bijvoorbeeld drastisch afgenomen, mede dankzij de regelgeving van de EU ter beperking van de emissie ervan.

Lidstaten hebben toegang tot informatie-uitwisselingssystemen die helpen bij het aanpakken van grensoverschrijdende kwesties, waaronder waarschuwingen met betrekking tot voedselveiligheid of gezondheidsgevaaren, en strafrechtelijke vervolging. Dankzij de macht van de EU markt, kunnen lidstaten handelsovereenkomsten sluiten die leiden tot het creëren van werkgelegenheid en groei, alsmede de EU-waarden van mensenrechten en milieubescherming bevorderen. Het EU-kader heeft vanuit een historisch gezichtspunt de politieke stabiliteit, internationale banden en democratische en liberale waarden helpen bevorderen.

Tijdens EU-begrotingsonderhandelingen worden de voordelen van het EU-lidmaatschap genegeerd

Deze briefing geeft een overzicht van de monetaire en niet-monetaire voordelen die lidstaten genieten dankzij hun lidmaatschap van de EU. **EU-beleidsmaatregelen hebben op nationaal niveau groot politiek en economisch rendement**, ook al zijn deze niet altijd terug te zien in de begrotingstoewijzingen van de EU. Met name worden deze voordelen veelal niet meegewogen bij de berekening van de nationale operationele begrotingssaldo's en worden deze aldus weggelaten uit de begrotingsdebatten van de EU. Cruciaal aan deze voordelen is dat ze voortvloeien uit het EU-lidmaatschap en niet elders (bijv. op nationaal niveau) hadden kunnen worden ontwikkeld. Hun unieke kenmerken, waaronder de grensoverschrijdende aard, de behoefte aan kritieke massa en de netwerkexternaliteiten – maken dat de bijbehorende vruchten alleen kunnen worden geplukt uit actie op EU-niveau.¹

Deze briefing behoort tot een reeks van vier briefings gericht op het uiteenzetten van de beperkingen van de indicator voor de operationele begrotingssaldo's, welke resulteren in inadequate politieke onderhandelingen over de EU-begroting. Deze bijbehorende briefings verhelderen onder andere dat operationele begrotingssaldo's zelfs voor de fiscale voordelen van een lidstaat een misleidende maatstaf zijn. In deze briefing richten we ons op de niet-budgettaire voordelen van het EU-lidmaatschap die volledig buiten beschouwing worden gelaten in de beperkte toepassing van het operationele begrotingssaldo.

Economische voordelen van het EU-lidmaatschap

De economieën van de lidstaten profiteren van het EU-lidmaatschap. Dit is vooral te danken aan de interne markt en de economische integratie die leidt tot meer concurrentie, efficiëntie en onderlinge handelsvolumes in de EU. Evenzo zorgt de EU dat landen een relatief betere uitgangspositie hebben ten aanzien van internationale handel. Dankzij de handelsovereenkomsten die zijn onderhandeld op EU-niveau hebben de lidstaten momenteel toegang tot de mondiale markten. Deze factoren hebben positieve effecten op de werkgelegenheid, groei en kennisverspreiding. De berekeningen van de operationele begrotingssaldo's gaan hier echter geheel aan voorbij.

De interne markt en economische integratie

De interne markt is een ruimte zonder grenzen met vrij verkeer van goederen, kapitaal, personen en diensten. Een belangrijk aspect hiervan is dat het ook het vrije verkeer en de uitwisseling van gegevens, kennis en informatie mogelijk maakt. De interne markt is erop gericht de concurrentie en de handel te stimuleren, de efficiëntie en de regelgeving te verbeteren, de prijzen te verlagen, de technische belemmeringen te verminderen en de nationale regelgeving te harmoniseren. **Al leidt dit alles reeds tot duidelijke economische voordelen, de regels van de interne markt dienen ook ter bevordering van consumenten- en milieubescherming, werkgelegenheid en gezondheids- en arbeidsstandaarden.** Hier komen wij later in deze briefing op terug.

Belangrijk is te beseffen dat de interne markt niet kan worden vergeleken met andere vrijhandelsovereenkomsten. Een dergelijke overeenkomst is vaak gericht op een selectie van sectoren en individuele personen, terwijl de interne markt in beginsel niet-discriminerend is en van toepassing is op alle burgers en sectoren. In tegenstelling tot de regels van vrijhandelsovereenkomsten zijn de regels van de interne markt (bijv. inzake mededingings- en staatssteunbeleid of wederzijdse erkenning) afdwingbaar door supranationale organen, in het bijzonder het Europees Hof van Justitie (EHJ). Daarbij prevaleert de Europese wetgeving boven de nationale wetgeving.

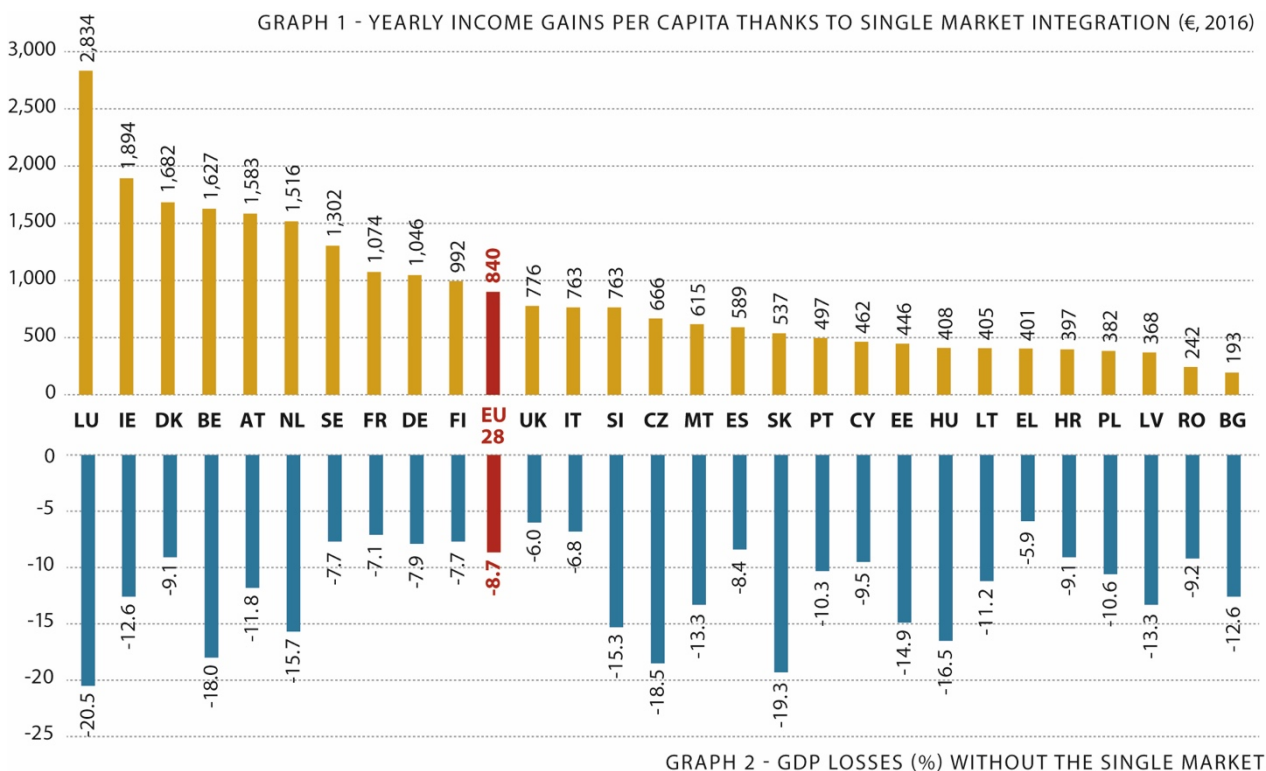
56 miljoen banen afhankelijk van inter-EU handel; Inter-EU handel in goederen; 3.6 miljoen nieuwe banen zijn gecreëerd tussen 1990 en 2015 dankzij de verdieping van de interne markt

Bronnen (respectievelijk): Højbjerg Brauer Schultz (2018), "[25 years of the European Single Market: Study funded by the Danish Business Authority](#)", Kopenhagen; Eurostat, "[Intra and Extra-EU trade by Member State and by product group, ext It intratr](#)" (geraadpleegd op 13 januari 2020); Amerikaanse Kamer van Koophandel aan de EU (2017), "[The EU Single Market: Impact on Member States](#)", Brussel.

Door de handelsbarrières te verlagen, de mededinging te ondersteunen en te zorgen voor lagere prijzen, **draagt de interne markt bij aan een toename van de handelsstromen, het bnp en de werkgelegenheid.** In 1988 werden in het Cecchini-rapport – een zeer invloedrijke bijdrage aan de voorbereidingen voor de voltooiing van de interne markt in 1993 – de economische baten van de interne markt geschat op 200 miljard ECU.² Het is natuurlijk moeilijk om het groei-effect met betrekking tot de interne markt exact in te schatten. Duidelijk is echter dat de economische integratie van de EU gedeeltelijk verantwoordelijk is voor de enorme toename van handel binnen de EU en de bijbehorende groei en werkgelegenheid. Uit recent empirisch onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat **handel in goederen en diensten dankzij de interne markt is toegenomen met respectievelijk 109% en 58%.**³ **Het bnp van de EU zou 8,7% lager zijn als er geen integratie van de interne markt had plaatsgevonden** (zie figuur 1).

Alle landen profiteren van de integratie van de interne markt. Grafiek 1 van figuur 1 geeft een overzicht van de hoeveelheid burgers die elk jaar aan welzijn winnen (overeenkomstig de waarden van 2016).⁴ Het is vrij duidelijk dat de West-Europeanen in absolute zin op het vlak van welvaart meer profiteren dan inwoners van Zuid- en Oost-Europa. Omgekeerd geeft grafiek 2 een beeld van het relatieve effect en hoe veel lager de nationale bnp's zouden zijn als de tarifaire en niet-tarifaire belemmeringen die worden weggenomen door de interne markt, opnieuw zouden worden ingevoerd.⁵ In geografische zin is het beeld nog genuanceerder: de landen die het meest zouden verliezen, zijn namelijk Luxemburg, Slowakije, Tsjechië, België, Hongarije en Nederland.

Figuur 1. Economische voordelen van de interne markt

Grafiek 1: Yearly income gains per capita thanks to single market integration = Jaarlijks inkomen per capita dankzij de integratie van de interne markt

Grafiek 2: GDP losses (%) without the single market = Verliezen BBP (%) zonder de interne markt

Bronnen (respectievelijk): Mion, Giordano en Dominic Ponattu (2019), "[Estimating economic benefits of the Single Market for European countries and regions](#)", Bertelsmann Stiftung; Jan in 't Veld (2019), "[Quantifying the Economic Effects of the Single Market in a Structural Macromodel](#)", Brussel: Europese Commissie.

Het belang van de interne markt voor internationale niet-EU-handel

De aanwezigheid van de interne markt is van cruciaal belang bij de onderhandeling inzake handelsovereenkomsten met derde landen. Vermoedelijk **zouden de lidstaten afzonderlijk niet hetzelfde succes als het EU-handelsbeleid hebben bij het sluiten van handelsovereenkomsten**. Ten eerste willen derde landen graag toegang verkrijgen tot een van de grootste exportmarkten ter wereld. Ten tweede beschikt de EU over de kritieke massa om tijdens handelsovereenkomsten een machtspositie in te nemen, iets wat de lidstaten afzonderlijk niet hebben. Deze macht biedt de EU de mogelijkheid om aan haar handelspartners hoge standaarden op te leggen op strategische, niet-economische vlakken, zoals de bescherming van mensenrechten en het milieu (zie hierna). **De EU heeft momenteel 42 handelsovereenkomsten met 73 derde landen.**⁶

Binnen de economie van de EU nemen handelsovereenkomsten een centrale plaats in. **Landen waarmee de EU een preferentiële handelsovereenkomst heeft gesloten, zijn verantwoordelijk voor het grootste deel van de EU-export en -import van goederen** (respectievelijk 33% en 29% in 2018).⁷ Handelsovereenkomsten hebben naar verwachting een positief langdurig effect op de werkgelegenheid en groei van de EU. Doordat er eenvoudiger naar grote markten kan worden geëxporteerd, groeit de vraag naar goederen en diensten van exportbedrijven in de EU. Hetzelfde geldt voor overige bedrijven die binnen de interne markt deel uitmaken van de toeleveringsketens van die exportbedrijven. Dit alles resulteert in meer arbeidskansen in de EU. Naar schatting **waren in 2017 36 miljoen banen afhankelijk van export naar buiten de EU.**⁸

Dankzij de interne markt kan de EU grote hoeveelheden buitenlandse directe investeringen aantrekken. Buitenlandse bedrijven die actief zijn in de EU, zorgen voor positieve spillover-effecten, waaronder nieuwe werkgelegenheid, overdracht van technologie, nieuwe vaardigheden en kennis. Evenzo hebben EU-bedrijven via de handelsovereenkomsten toegang tot extra markten om in te investeren en activiteiten in het buitenland te ontploien.

Niet monetaire voordelen van het EU-lidmaatschap

Berekeningen van nationale operationele begrotingssaldo's houden geen rekening met voordelen die niet kwantitatief kunnen worden berekend en alleen kwalitatief kunnen worden gewaardeerd. Toch zijn ook deze voordelen van zeer groot belang voor burgers en landen: deze lopen uiteen van **voordelen die direct waarneembaar zijn in het dagelijks leven** (bijv. vrije mobiliteit van burgers ten aanzien van hun land van verblijf, voedselveiligheid) **tot algemene beginselen** (bijv. democratie, vrede, veiligheid). Deze beleidsmaatregelen hebben een groot politiek en economisch rendement, maar er wordt maar een relatief klein deel van de EU-uitgaven aan gepend. Daarom zijn indicatoren die uitgaan van budgettaire betalingen zoals het nationale operationele begrotingssaldo, van nature niet geschikt om ook deze voordelen van het EU-lidmaatschap in kaart te brengen.

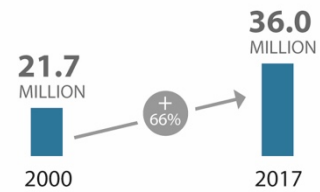
Individuele bescherming

1. Bescherming van werknemers

Omdat burgers gedurende hun leven in verschillende lidstaten werkzaam kunnen zijn, moeten hun socialezekerheidsrechten worden beschermd door een gemeenschappelijk systeem. De EU heeft geen invloed op de werking van de socialezekerheidsstelsels, maar zorgt er wel voor dat **staatsburgers van andere EU-lidstaten niet worden gediscrimineerd en dat uitkeringen kunnen worden geëxporteerd.**

In de EU-wetgeving is een aantal minimale arbeidsrechten opgenomen. Aan de hand van Richtlijn 2003/88/EG betreffende arbeidstijd heeft de EU bijvoorbeeld **gemeenschappelijke normen voor de bescherming van werknemers** vastgelegd, waaronder een maximale wekelijkse arbeidstijd van 48 uur, jaarlijkse vakantie van vier weken met behoud van loon, het recht op pauzes tijdens werkuren en regels over

JOBS DEPENDENT ON EU EXPORTS TO THE REST OF THE WORLD:

7.9 million people employed in foreign companies in the EU

14 million people worldwide employed in affiliates of EU companies

FOREIGN DIRECT INVESTMENT STOCKS 2017:

Bronnen: Bronnen (respectievelijk): Arto, Inaki; José M. Rueda-Cantuche; Ignacio Cazarro; Antonio F. Amoresk; Erik Dietzenbacher; M. Victoria Román en Zornitsa Kutlina-Dimitrova (2018), "[EU exports to the world: effects on employment](#)", JRC113071, Brussel: Europese Commissie. Cernat, Lucian (2019, ed.), "[TRADE FOR YOU TOO: Why is trade more important than you think?](#)", aflevering 1, Europese Commissie. [Europese Commissie, "Trade > Policy > Accessing markets > Investment"](#) (geraadpleegd op 13 januari 2020).

nachtarbeid. Evenzo zijn in de Europese kaderrichtlijn 89/391/EEG betreffende de veiligheid en de gezondheid op het werk algemene beginselen ten aanzien van de minimale gezondheids- en veiligheidseisen vastgelegd. Deze richtlijn vormt de basis voor andere richtlijnen waarin minimale verplichtingen voor werknemers en werkgevers zijn vastgelegd (bijv. bescherming tegen blootstelling aan carcinogenen op het werk).

2. Gendergelijkheid

Gendergelijkheid en bestrijding van discriminatie op grond van geslacht zijn in de Verdragen verankerde waarden geworden.⁹ Hoewel er nog verdere vooruitgang moet worden geboekt, zijn er de afgelopen tien jaar in de EU-wetgeving aanzienlijke stappen in de juiste richting gezet. Enkele voorbeelden:

- Richtlijn 79/7/EEG van de Raad schrijft de gelijke behandeling van mannen en vrouwen voor op het gebied van de sociale zekerheid, onder meer met betrekking tot gevallen van invaliditeit, ziekte, werkloosheid en ouderdom.
- Richtlijn 92/85/EEG van de Raad voorziet in maatregelen ter verbetering van de veiligheid en gezondheid van werkneemsters tijdens de zwangerschap, na de bevalling en tijdens het geven van borstvoeding.
- Richtlijn 2004/113/EG van de Raad schrijft de gelijke behandeling van mannen en vrouwen voor bij de toegang tot en het aanbod van goederen en diensten (bijv. de kosten met betrekking tot zwangerschap mogen niet worden meegenomen in de berekening van verzekeringspremies).
- Richting 2006/54/EG zorgt voor de gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de toegang tot het arbeidsproces, beroepsopleiding en de promotiekansen en ten aanzien van arbeidsvoorwaarden. Tegelijk is in de richtlijn het beginsel van gelijke beloning

voor gelijke arbeid verankerd. In Richtlijn 2010/18/EU van de Raad is een minimumduur van het ouderschapsverlof van vier maanden vastgelegd.

3. Consumentenbescherming

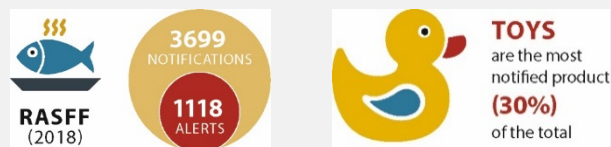
De EU-wetgeving definieert de rechten voor consumenten, de normen voor producten en voorlichting, en de procedures om met risico's om te gaan. **Gezien de grensoverschrijdende aard van de economie, is het van het allergrootste belang dat deze rechten en regels met unanimiteit van stemmen binnen de gehele EU tot stand komen**, zodat er geen grijze gebieden ontstaan als gevolg van verschillende nationale wetgeving. Voorbeelden van voordelen die voortvloeien uit de consumentenbescherming van de EU zijn onder meer:

- passagiers hebben bij diverse transportwijzen rechten met betrekking tot realtime informatie en compensatie voor annuleringen en/of vertragingen;
- consumenten mogen een online aankoop tot 14 dagen na de aankoop retourneren en worden dan volledig vergoed;
- aan burgers mogen geen roamingkosten in rekening worden gebracht voor telefoongesprekken, sms-berichten en dataverkeer wanneer zij zich in een andere lidstaat bevinden.

Kader 1. Voedsel- en productveiligheid

EU-brede systemen voor informatie-uitwisseling, traceerbaarheid van producten en het versturen van waarschuwingen zijn van cruciaal belang om te zorgen dat gevaarlijke levensmiddelen en producten van de markt worden teruggedroepen.

- Via het systeem voor snelle waarschuwingen voor levensmiddelen en diervoeders (RASFF) kan snel tussen alle landen informatie worden uitgewisseld over voedselveiligheidsrisico's en gevaren.
- Het Traces-systeem (Trade Control and Expert System) is een EU-programma waarmee het verkeer van planten, zaden, voedsel en dieren (waaronder geïmporteerde dieren) binnen de interne markt kan worden getraceerd. Aldus kunnen er veiligheidswaarschuwingen worden afgegeven.
- Middels het systeem voor snelle waarschuwing voor niet voor de voeding bestemde producten kunnen gebruikers gezondheidsrisico's van producten melden. Deze informatie wordt dan vervolgens gedeeld.

Bronnen: Europese Unie (2019), "[RASFF Annual Report 2018](#)"; Europese Commissie (2016), "[Safety Gate: just a click to keep away from dangerous products](#)".

Normalisatie

In normen worden technische vereisten voor producten en diensten vastgelegd. In Europa zijn er drie normalisatie-instellingen die een Europese norm kunnen bekrachtigen door de relevante belanghebbenden bijeen te brengen. Daarnaast wordt het woord "norm" gebruikt om te verwijzen naar wet- en regelgeving die essentiële technische vereisten bevatten voor ondernemingen die actief zijn op de interne markt. **De vervanging van meerdere (en mogelijk tegenstrijdige) nationale normen voor een gemeenschappelijke norm brengt onmiskenbaar positieve effecten met zich mee.** Dankzij de gemeenschappelijke norm kunnen EU-bedrijven makkelijker toegang krijgen tot een grotere markt. Daarnaast is de inschatting dat de normen hebben bijgedragen tot de groei van het bnp (bijv. met 0,8% van de groei van het Franse bnp tussen 1950 en 2007, en 0,9% van de groei van het Duitse bnp tussen 1960 en 1996).¹⁰

EU-normen hebben tevens een internationale dimensie. Als de norm binnen de EU breed wordt toegepast, met name in sectoren die openstaan voor internationale handel en marktdeelnemers, kan het in principe gebeuren dat deze door derden wordt overgenomen en uitgroeit tot een mondiale norm. In dit geval profiteren EU-bedrijven van een aanzienlijk concurrentievoordeel omdat zij bij voorbaat al voldoen aan de norm en ermee bekend zijn.

Kader 2. Gegevensbescherming op weg om de mondiale norm te worden

De algemene verordening gegevensbescherming (AVG) versterkt en beschermt de rechten van gebruikers op hun eigen gegevens en vergroot de afdwingbaarheid door sancties mogelijk te maken voor marktdeelnemers die hier niet aan voldoen. De AVG is een voorbeeld van hoe de EU-regelgeving in de praktijk een norm wordt. De AVG heeft een sterke internationale dimensie, aangezien zij van toepassing is op alle situaties waarbij EU-burgers betrokken zijn. Ondanks de aanzienlijke nalevingskosten en het aanhoudende debat over hoe de verordening kostenefficiënter kan worden gemaakt, kan de verordening een blauwdruk worden voor mondiale harmonisatie van gegevensbescherming. Hierdoor krijgen de relevante deskundigen in de EU en de bedrijven die reeds aan de verordening voldoen een duidelijk concurrentievoordeel. Brazilië, Californië en Australië doen op dit moment al onderzoek naar hoe zij hun wetgeving inzake gegevensbescherming in lijn kunnen brengen met de AVG.

Vrije mobiliteit

Vrije mobiliteit biedt een fundamentele vrijheid van keuze van de locatie – op zich al een waarde – naast de bijbehorende economische voordelen. Behalve besparingen in verband met visumvrij reizen, biedt vrije mobiliteit werknemers en studenten ook voordelen in de zin van **de versterking van menselijk kapitaal, de uitwisseling en verspreiding van kennis en informatie, en het creëren van grensoverschrijdende netwerken**. Om de omvang van studentenmobiliteit te illustreren en een niet-monetaire indicator van de bijbehorende voordelen te geven, wordt in tabel 1 een overzicht van de hoeveelheid deelnemers aan Erasmus+ per selectie van lidstaten gegeven.¹¹ Afgezet tegen de totale omvang van de bevolking blijkt dat sommige landen een groter aandeel uitwisselingsstudenten hebben, en bijgevolg dus meer de voordelen hiervan plukken.

Tabel 1. Erasmus +, studentenstromen in het hoger onderwijs (opgevraagd in 2016)

	Uitgaand	Binnenkomend	Erasmusdeelnemers als % van de nationale bevolking
Frankrijk	43 905	28 722	0,108 %
Duitsland	40 959	34 497	0,091 %
Italië	35 666	26 294	0,103 %
Polen	15 453	16 908	0,085 %
Roemenië	7 202	3 541	0,055 %
Griekenland	5 259	4 688	0,093 %

Bronnen: Berekeningen van de auteurs op basis van: Europese Commissie (2019), "[Erasmus+ annual report 2017: Statistical annex](#)", Brussel, blz.32; Eurostat, "[Population on 1 January, Code: tps00001](#)" (geraadpleegd op 13 januari 2020).

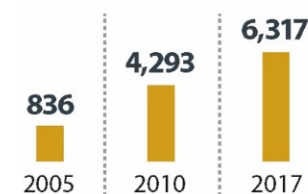
De derde kolom toont het totale aantal uitgaande en binnenkomende Erasmusstudenten als percentage van de nationale bevolking.

Er is echter ook een keerzijde aan de vrije mobiliteit. Enerzijds biedt het landen toegang tot het werkbestand waarnaar ze op zoek zijn en kunnen werknemers vrij kiezen waar ze zich willen vestigen. Anderzijds kan het leiden tot een "braindrain", waarbij gekwalificeerde en vaak jonge werknemers de minder dynamische gebieden met minder arbeidsmogelijkheden en een lager loon verlaten. Ondertussen kunnen de meer dynamische regio's, die vaak gevestigd zijn in netto betalende landen, een aanvullend werkbendaantrekken.

Veiligheid

Door **transnationale bedreigingen** (bijv. terrorisme, georganiseerde misdaad, mensenhandel, wapens en drugs, witwassen) **is de behoefte ontstaan om binnen de EU samen te werken** en is de EU ertoe aangezet gezamenlijke antwoorden en regels te ontwikkelen. Op grond van artikel 83 VWEU kunnen het Europees Parlement en de Raad "minimumvoorschriften vaststellen betreffende de bepaling van strafbare feiten en sancties in verband met vormen van bijzonder zware criminaliteit met een grensoverschrijdende dimensie",¹² waaronder voornoemde vormen. Deze rechtsgrondslag is bijvoorbeeld gebruikt in het Kaderbesluit 2002/475/JBZ van de Raad inzake terrorismebestrijding.

EXECUTED EUROPEAN
ARREST WARRANTS

Bron: *European e-Justice Portal*, "[European Arrest Warrant](#)" (geraadpleegd op 13 januari 2020).

Een voorbeeld van Europese meerwaarde op het gebied van binnenlandse veiligheid is het Europees arrestatiebevel (European Arrest Warrant), op grond waarvan lidstaten een arrestatiebevel kunnen uitgeven dat geldig is in de gehele EU. Gevolg daarvan is dat lidstaten niet kunnen weigeren hun burgers aan elkaar uit te leveren. Dit middel is nodig omdat criminelen zich in een grensvrije zone probleemloos van het ene land naar het andere kunnen begeven. Daarnaast biedt het Agentschap voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol) de lidstaten operationele ondersteuning, onderzoek en expertise en zorgt

het voor de juiste uitwisseling van informatie en gegevens. Deze diensten zijn van cruciaal belang als we grensoverschrijdende misdaad willen bestrijden.

Internationale zachte macht

Dankzij haar grote marktmacht kan de EU ook aanzienlijke internationale zachte macht uitoefenen.

In haar vrijhandelsovereenkomsten met Zuid-Korea, Canada en Japan heeft de EU bijvoorbeeld ook hoofdstukken over de relatie tussen handel en duurzame ontwikkeling opgenomen. Deze hoofdstukken voorzien in bindende verplichtingen ten aanzien van de bepalingen inzake arbeidsrecht en milieubescherming die zijn verankerd in internationale overeenkomsten (bijv. de verdragen van de Internationale Arbeidsorganisatie). Ten tweede hebben economische dwangmaatregelen (bijv. sancties tegen een derde land) meer gewicht en doelmatigheid wanneer ze worden uitgevoerd door de gehele EU dan door een paar lidstaten.

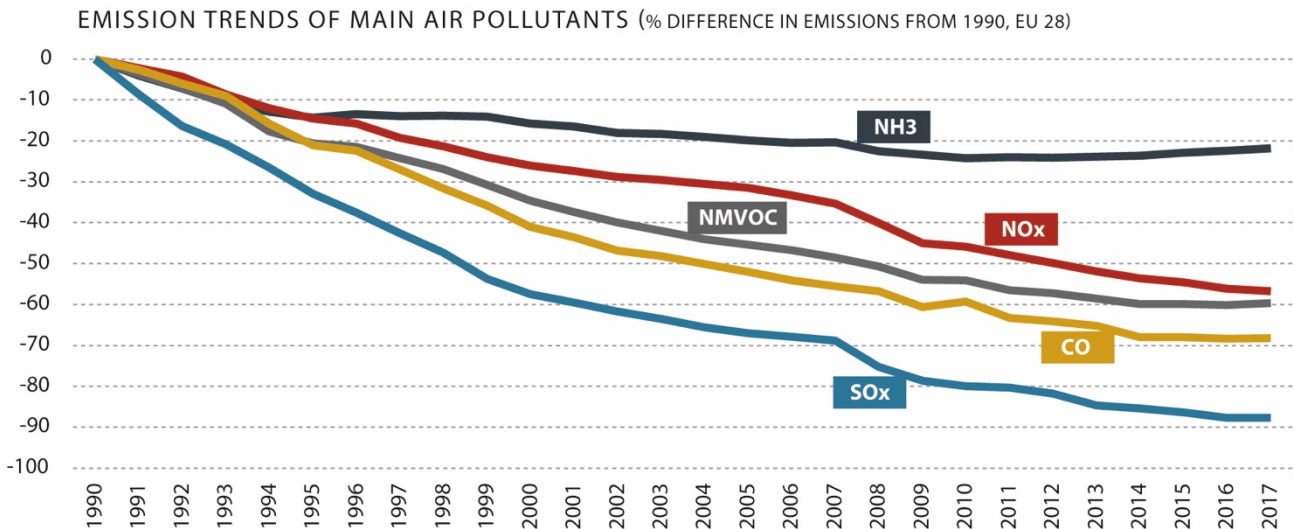
De betrokkenheid van het EU-kader en de EU-instellingen bij internationale aangelegenheden heeft geleid tot overeenkomsten die minder gemakkelijk te bereiken zouden zijn door alleen opererende lidstaten. Dit geldt bijvoorbeeld voor het gezamenlijk alomvattend actieplan (JCPOA) ofwel het "aatomakkoord met Iran", waarbij de direct betrokken lidstaten zijn ondersteund door de bindende kracht en directe betrokkenheid van de EU-instellingen. Afgezien van de recente moeilijkheden bij de uitvoering is het feit dat het JCPOA is bereikt eerst en vooral te danken aan het optreden en de vasthoudendheid van de EU, in nauwe samenspraak met overige partners. **Ook is de Overeenkomst van Parijs een voorbeeld van hoe lidstaten profiteren van de betrokkenheid van de EU-instellingen en de klimaatdiplomatie om gemeenschappelijke doelen op mondiaal niveau te verwezenlijken.**

De macht van het blok helpt EU-lidstaten om hun respectieve doelstellingen te verwezenlijken. Dit is duidelijk gebleken bij de onderhandelingen over de brexit, waarbij de sterke onderhandelingspositie van Ierland ten opzichte van het Verenigd Koninkrijk te danken is aan de steun van de EU.

Milieubescherming

Vanwege de grensoverschrijdende aard ervan is de bescherming van het milieu een beleidsgebied waar de voordelen van gemeenschappelijk EU-optreden eveneens duidelijk merkbaar zijn. **Water- en luchtvervuiling stoppen niet aan de grens en geharmoniseerde normen en gemeenschappelijke regels komen dus ten goede aan alle actoren** en kunnen een stok in het wiel vormen voor opportunisten. De EU-richtlijnen inzake luchtvervuiling zijn al decennia oud: In Richtlijn 88/609/EEG van de Raad zijn beperkingen voor de emissie van zwaveldioxide en stikstofdioxiden beschreven. Zoals te zien in figuur 2 is de emissie van deze en andere belangrijke verontreinigende stoffen sinds 1990 drastisch afgenomen. **Tegen lidstaten die de grenswaarden voor verontreiniging niet respecteren, kan een inbreukprocedure worden ingesteld. Ook kunnen ze worden veroordeeld door het HvJ-EU.** Dit alles kan resulteren in financiële sancties. Nog onlangs heeft het Hof geoordeeld dat Frankrijk sinds 1 januari 2010 stelselmatig en voortdurend de grenswaarde voor stikstofdioxide heeft overschreden.¹³ Al helpt de technologische vooruitgang ons bij de transitie naar schonere praktijken, de prikkel van wettelijke grenswaarden voor emissies is nog altijd van groot belang. Zoals blijkt uit het feit dat er nog steeds inbreukprocedures voorkomen, is het de vraag of lidstaten de emissie van verontreinigende stoffen wel drastisch zouden hebben verminderd als de EU geen wettelijke grenswaarden had opgelegd. Daarnaast biedt de EU-regelgeving landen die willen toetreden tot de EU, enerzijds een sterke prikkel en anderzijds financiële steun om hun luchtkwaliteit te verbeteren en hun milieudiensten te versterken.

Figuur 2. Verbetering van de luchtkwaliteit in de EU

De trend in luchtkwaliteit van de grootste verontreinigende stoffen (% verschillen in de uitstoot vanaf 1991 in de 28 EU Lidstaten)

Bron: Europees Milieuagentschap, "[Air pollutant emissions data viewer \(Protocol van Göteborg, LRTAP-Verdrag\) 1990-2017](#)" (geraadpleegd op 13 januari 2020).

Vrede

Het is een historisch gegeven dat Duitsland en Frankrijk – eeuwenlange aartsvijanden met een verleden van onderlinge oorlogen – hebben geleerd om innige partners te worden. Inmiddels onderhouden ze uitgebreide banden en ontwikkelen ze binnen de institutionele opzet van de Europese Gemeenschappen en de Unie gemeenschappelijke beleidslijnen. Er kan daarom geen twijfel bestaan dat de EU naast overige supranationale organisaties ter bevordering van vrede en veiligheid (d.w.z. de NAVO, de VN, de Raad van Europa) een belangrijke reden vormt achter de opvallende vredesprestaties van het Europese continent van na 1945. Maar de EU heeft meer gebracht dan vrede: ze heeft haar burgers de mogelijkheid geboden te wennen aan andere culturen en op persoonlijk niveau de vooroordelen te overwinnen. **De waarde van vrede in Europa kan moeilijk worden gekwantificeerd in monetaire zin, maar is duidelijk van het allergrootste belang.**

Kader 4. Het Goede Vrijdagakkoord (1998)

De EU is een pleitbezorger geweest van samenwerking en ontwikkeling aan beide zijden van de Noord-Ierse grens. EU-lidmaatschap heeft de voorwaarden voor het instellen en uitvoeren van de open grens in Ierland gecreëerd. Ten eerste heeft de interne markt de facto een einde gemaakt aan de grenscontroles. Ten tweede hebben de Britse en Ierse leiders elkaar binnen het intergouvernementele kader van de EU als gelijken getroffen, waardoor het vertrouwen is gegroeid. Ten derde heeft de EU fors geïnvesteerd in grensoverschrijdende infrastructuur en samenwerking.

Bron: Phinnemore, David en Katy Hayward (2017), "[UK Withdrawal \('Brexit'\) and the Good Friday Agreement](#)", PE 596.826, Brussel: Europees Parlement.

Om deze en andere redenen is aan de EU in 2012 de Nobelprijs voor de vrede uitgereikt.

“De Unie en haar voorlopers hebben gedurende zes decennia bijgedragen aan de bevordering van vrede en verzoening, democratie en mensenrechten in Europa. [...] Vandaag de dag is oorlog tussen Duitsland en Frankrijk ondenkbaar. [...] De verdeling tussen oost en west is grotendeels beëindigd; democratie heeft aan kracht gewonnen; tal van etnische nationale conflicten zijn opgelost. [...] De stabiliserende rol die de EU heeft gespeeld, heeft bijgedragen aan de transitie van Europa van continent van oorlog tot continent van vrede.”

– Het Noorse Nobelcomité¹⁴

Democratie en rechtsstaat

Het EU-kader en haar instellingen bieden een aanvullend niveau van controles en waarborgen ten aanzien van nationale regeringen met betrekking tot de waarden en liberale democratische standaarden. **In geval van tekortkomingen op nationaal niveau biedt de EU burgers nadere bescherming van hun rechten.** Met name artikel 7 VEU zet de mechanismen voor de EU uiteen met betrekking tot schendingen door de lidstaten van EU-waarden, met inbegrip van democratie, de rechtsstaat en de mensenrechten. Het proces kan resulteren in opschorting van de lidmaatschapsrechten van een land, waaronder het stemrecht. De procedure staat er echter om bekend dat in het kader ervan niet meer dan één lidstaat kan worden gestraft, gezien het feit dat het besluit met eenparigheid van stemmen in de Europese Raad moet worden genomen.

Het vooruitzicht van het EU-lidmaatschap is een sterke prikkel voor hervormingen. Om te voldoen aan de toetredingscriteria moeten kandidaat-lidstaten beschikken over democratische instellingen en de rechtsstaat en de mensenrechten respecteren. Na afschaffing van de dictatuur was voor Griekenland, Portugal en Spanje toetreding tot de EU een belangrijke factor om de democratische instellingen te versterken. Op dit moment worden de democratische hervormingen en het respect voor de rechtsstaat in de westelijke Balkan mede vormgegeven door de pretoetredingscriteria en de EU-steun. Hoewel de prikkels voor kandidaat-lidstaten erg sterk zijn, kunnen deze hun doelmatigheid verliezen zodra de landen zijn toegetreden.

Ook al wijzen recente ontwikkelingen in sommige lidstaten op de beperkingen van het apparaat van de EU ter bescherming van de democratie en de rechtsstaat, toch kunnen we ervan uitgaan dat als die landen geen lid zouden zijn geweest van de EU, hun democratische situatie nog slechter zou zijn.

Conclusie

Deze briefing bevat een niet-uitputtende lijst van hoe het EU-lidmaatschap voordelen creëert voor de lidstaten, met name op beleidsterreinen waar individueel optreden tot niet-optimale resultaten zou leiden. Nettobegrotingscijfers zoals de operationele begrotingssaldo's gaan geheel voorbij aan deze voordelen. **Vanuit de zeer nauwe visie van operationele begrotingssaldo's is het enige voordeel van het EU-lidmaatschap het geld dat terugstroomt naar een lidstaat.** Een dergelijke indicator kan nergens anders toe leiden dan een vertekende karikatuur van de echte kosten-batenanalyse van het EU-lidmaatschap. Omdat de onderhandelingen over het volgend meerjarig financieel kader een dergelijk armzalig kompas (lees operationele begrotingssaldo's) juist veel gewicht geven, zullen de resulterende beslissingen ingaan tegen de belangen van de Europese burgers en voorbijgaan aan beleidsterreinen waarvoor doorgaans zeer weinig middelen worden gereserveerd, maar die wel een aanzienlijk potentieel voor Europese meerwaarde bieden.

- ¹ Zuleeg, Fabian (2009), "[The Rationale for EU Action: What are European Public Goods?](#)", Bureau van Europese beleidsadviseurs.
- ²² Cecchini, Paolo; Michael Catinat en Alex Jacquemin (1988), *The European Challenge 1992: The benefits of a Single Market*, Surrey: Gower Publishing.
- ³ Mayer, Thierry; Vincent Vicard en Soldadad Zignago (2018), "[The Cost of Non-Europe, Revisited](#)", Parijs: Centre d'Études Prospectives et d'Informations Internationales.
- ⁴ Het door de auteurs gehanteerde model is het "zwaartekrachtmodel", waarbij ervan wordt uitgegaan dat het handelsvolume toeneemt overeenkomstig de omvang van exporterende en importerende landen, en afneemt naarmate de afstand tussen landen toeneemt. Mion en Ponattu gaan uit van een contrafeitelijk scenario dat wordt gekenmerkt door eliminatie van de eengemaakte markt, en leiden het stimulerende effect van een eengemaakte markt af uit diverse variabelen: productiviteit, welvaart (inkomen) en opslagen. Mion, Giordano en Dominic Ponattu (2019), "[Estimating economic benefits of the Single Market for European countries and regions](#)", Bertelsmann Stiftung.
- ⁵ Het door de auteurs gehanteerde model is het "QUEST-model", een mondiaal macro-economisch model dat speciaal is ontwikkeld voor analyse van en onderzoek naar macro-economisch beleid. Mayer, Vicard and Zignago maken juist gebruik van een zwaartekrachtmodel, hetgeen resulteert in behoudendere ramingen van de bnp-verliezen die het gevolg zouden zijn van eliminatie van de eengemaakte markt. Bij hen varieert het geschatte verlies voor de EU28 tussen 4,4 % en 5,5 %. Zie Mayer, Vicard en Zignago (2018), *op.cit.*
- ⁶ Europese Commissie, "[Trade: EU-Singapore agreement to enter into force on 21 November 2019](#)", 8 november 2019a.
- ⁷ Europese Commissie (2019b), "[Verslag van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's over de uitvoering van vrijhandelsovereenkomsten: 1 januari 2018 - 31 december 2018](#)".
- ⁸ Arto, Inaki; José M. Rueda-Cantuche; Ignacio Cazcarro; Antonio F. Amoresk; Erik Dietzenbacher; M. Victoria Román en Zornitsa Kutlina-Dimitrova (2018), "[EU exports to the world: effects on employment](#)", JRC113071, Brussel: Europese Commissie.
- ⁹ Artikel 19 VWEU zorgt ervoor dat er wetgeving kan worden aangenomen ter bestrijding van allerlei vormen van discriminatie, bijv. op grond van geslacht. In artikel 157 VWEU is het beginsel van gelijke beloning opgenomen.
- ¹⁰ Blind, Knut; Andre Jungmittag en Axel Mangelsdorf (2011), "[The Economic Benefits of Standardization: An update of the study carried out by DIN in 2000](#)", Berlijn: Deutsche Institut für Normung ("DIN").
- ¹¹ De selectie van lidstaten vormt een weerslag van de instructies in het mandaat voor deze briefing.
- ¹² Europese Unie (2012), "[Geconsolideerde versie van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie](#)", artikel 83, lid 1, blz. 80.
- ¹³ Hof van Justitie van de Europese Unie, [perscommuniqué nr. 132/19](#), 24 oktober 2019, blz. 1.
- ¹⁴ Het Noorse Nobelcomité, "[The Nobel Peace Prize for 2012](#)", 12 oktober 2012.

Disclaimer en copyright. De meningen die in dit document worden geuit, vallen uitsluitend onder de verantwoordelijkheid van de auteurs en geven niet noodzakelijkerwijs het officiële standpunt van het Europees Parlement weer. Nadruk en vertaling met bronvermelding voor niet-commerciële doeleinden toegestaan, mits het Europees Parlement daarvan vooraf op de hoogte wordt gesteld en een exemplaar krijgt toegestuurd. © Europese Unie, 2020.

Verantwoordelijke administrateur: Alexandre MATHIS

Contact: Poldep-Budg@ep.europa.eu

Dit document is op internet beschikbaar op: www.europarl.europa.eu/supporting-analyses